

Излази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

Г Л А С   Н А Р О Д А.

Цена је листу:
на годину . . . . . 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

М У Ж И Ж Е Н А.

III.

Здрави родитељи рађају здраву децу, а болест родитељска свети се и потоњим коленима. Колико је јадних сирота, што се роде, да преболују неколико година, па да онда угину. Па није ли то грех, рађати така створења? Доста је, ако и здрави још за детињства осироте, а камо ће нам душа, кад болесне и нејаке за собом оставимо. Грех је, дакле болесну се женити ил' удавати, а тај се грех свети на невиним сиротама.

Поред правих болести, за које се зна, да и на потомство прелазе, ваља нам овде споменути неке, за које наш свет и не зна, да утичу на здравље и живот дечији. Амо снада велика болест, глухоћа, сулудост, и читава поворка других иначе невиних болести. Све то може да пређе на потомство и да се у њему тек развије као права страхотна боља. Од глухих родитеља рађају се деца, која пате од можданих болести, а мождане болести јављају се разно: час као глухоћа и глухо-немило, час као водена болест у мозгу и лудило, час као грчеви и узетост и т. д. Јектичави родитељи рађају обично скроз и скроз болесну јадну децу, па тако је и код других болести родитељских, за које и сами знате.

Болест урођена не мора настати одмах у детињству. Она се притаји до некога доба у телу, па тек онда руни свом снагом. Обично су то извесна доба, кад те болести излазе, а женидба и удадба је врло често повод томе.

И гдекоје женске болести прелазе радо с матере на кћер, а оне су за пород још опасније. Поред тога је болесна газдарица готова пропаст кћевна, а рана смрт материна убиство дечије. Помислите само на толике приповетке о маћехама, па и на оно, што сте сами доживели. Помислите само на млада удовца попа са нејаком дечицом. Нико да му децу отхрани и напути, нико да му кућу води, а и да се сме да жени, довешће толикој деци маћеху, породиће с њоме још које дете, а маћеха ће за своју децу ону туђу жртвовати. Хо-

ће ли довести туђу жену, да му газдује с децом по кући? Жалост је то, и човеку хоће срце да пугне, кад види, где иза младе матере остане јато ситне, нејаке, луде дечице. У напред можеш рећи, да ће пропасти у туђем свету без мајчине неге и напуге, а баш ако и не ће са свим пропасти, а оно ће пропатити своје најлепше године, па тек онда не ће достићи оно, на што би га права мајчина нега и брига напутила.

Ал' и рана смрт очина је несрећа детиња, наравно не толика, као кад мајка умре. У оцу нам умре „хранитељ и бранитељ,“ а човек је тако јадно створење, да тога дуго и дуго треба. Замислите себи удовицу са шесторо нејачади! Нека јој је остало иза мужа, опет су деца јадне сироте, а мати мученица на свету. Нигде такве заштите, као у мужа и оца, па и ако јој туђ свет не развуче оно, што јој је иза друга остало, не ће опет она сама моћи своју децу онако напутити, као с њиме. Је ли мушких, поодрашће, па где је онда мушка рука да њима влада. Та ваљда сте и ви опазили, да иза мајке олоше женска, а иза оца мушка деца.

Да како да се од тога није сачувати, ако несрећа хоће, и ако се од напрасне болести умре. Али има опет прилика, где се у напред може знати, хоће ли нам деца још за малена осиротити, хоће ли нам друг дуга века бити. Има где смрт гледи из очију, а има опет где се по породици и другим знацима и најздравијем може у напред рећи, да не ће дуго. Ово особито вреди код бледа, мршава, кржљава, јектичава и шкрофуљава света, где је женидба, удадба и рађање деце управо узрок, што ускори смрт. Пуна ал' бледа ил' жута лица показују болест и опаснија су него мршава. Надувена горња усна и нос, отечене жлезде око врата, потмуо, слаб глас, задах из уста, болесна су-родница, честа смрт у породици и узрок њезин, све су то знаци, што ваља да нас одврате од женидбе. Нека је по свему другом прилика најбоља, а

нека је изгледа, да ће оболети и скоро умрети, онда је доста разлога, да све друго презремо. То смо дужни сами себи, а још више деци својој.

Али не само болест, него и која страст ро-тељска хоће да пређе на децу, а може боме да науди здрављу и животу дечијем. И сами знате, да син наслеђује често очине пороке, а кћи мате-рине. Оно не мора бити и има случајева, где нај-гори отац роди најбољег сина, ил' најневаљалија мати најчеститију кћерку. Па опет ми обично ве-лимо: „како дрво, 'наки клин, какав отац, 'наки син“ или „гуд ће ивер од класе“ или „каква мајка, онака и ћерка,“ па обично је доиста тако. А што се тиче дечијег здравља и живота, то је некојих страсти родитељских, што јако утичу на њих. За блуд знате и сами, колико је штетна по здравље дечије, а за пијанство веле научењаци то исто. Читав низ можданих и других болести навађају лекари као последицу очине или материне страсти — пијанства. па не само у првом, него другом, тре-ћем па чак и даљем колону.

По овоме видите, да при женидби и удадби ва-ља добро мотрити на здравље и страсти онајпре и онајбоље оних, који ће се узети, а боме и ро-дитеља и суродица њихових. Родови и суродице су при томе с тога важни, што има болести, које о-бично не иду на прво ил' друго колено, већ које прескоче, па се тек после јаве. Тако н. пр. хоће

падавица да пређе с деде на унука, а не с оца на сина, ил' глухо-немоћа с глухога ујака на се-стрићево дете и тако даље. Па тако је и са стра-стима. Укореењена болест или страст у којој по-родици ваља да нам је увек прст, који прети опа-сношћу и да нам је разлог, да из те породице не узимамо.

И сродство родитељско опасно је по здравље и живот дечији. То се најбоље види код оних на-рода, где је брак међу суродицом допуштен н. пр. код Чивута. Ниједан народ ваљда не пати толико од тако разних, и од тако страшних болести као чивутски, а особито пољско-чивутски. Наравно да је томе кривица и до начина, како они живе, до нечистоте и других штетних обичаја у тога наро-да, ал' доста и онајвише је томе криво то, што се код њих узимају и најближи сродници. — Није дакле ни у нас тек само обичај, „навешћивати“ у цркви пред скупљеним народом младенце или же-нике, већ разложан начин, како би се најпре и нај-боље могло дознати, је су ли навешћени у какоме сродству. Да како, да сада на навешћивање нико и не мотри и нема од њега користи, и да се че-сто и лако „вади диспензација;“ али по моме мње-њу ваљало би то строго одржавати, те сроднике не венчавати. На жалост, наше конзисторије гледе од новија доба кроз прсте, па је случајева, где се и најсроднији узимају, баш као и у Чивута.

КАМИЛА или ДЕВА.

У свету има свакојаких земаља. Једна земља је плодна, а друга није. У једној има изобила свачега: биљака, животиња и свега другога, што је човеку за живот нужно. У другој нема скоро ништа и човек мора да злопати, мора да се по-маже како може.

Но природа се обично постара, да свакој земљи бар по нешто даде, што човеку у животу служи. У северном хладном појасу Америке, Јевропе и Азије увек је хладноћа, те су и људи закржљавили. Ту има слабо и животиња. Па ипак има ту једна животиња, која човеку скоро све његове потребе подмирује. Та је — северни јелен, ирвас.

Смелом, слободном и независном Арану, сину шкроке, непрегледне пустиње у Азији и Африци, где сунце непрестано жеже, где је ваздух загушљив, те уморени путник скоро умире од суше и жеге: ту је природа Арану дала камилу (дву), која је то исто за њега, што је ирвас за северњака. Ка-мила као теретна животиња као теглећа марва одве-лике је користисточним народима; за Арана пак она је од неизмерне вредности, јер он без ње не

би могао опстати, он од ње добија храну и одело, као Ланонац од северног јелена. Млеко камелиним храни се Аран. Од њега добија сир и „путер“. Он једе месо, особито од младих камила. Ово му месо врло добро прија. Од длаке њене прави он хаљине, а продаје је и у Јевропу. Од коже прави обућу. Ђубре, које осуши, служи му као гориво.

Но камила је особито важна као теглећа живо-тиња. Камила с једном грбом или дромедар је-дина је кућевна животиња по пустињама. Она иде кроз сву пустињу, јер може дуго бити без воде. брзо иде, а с мало хране је задовољна. Без ками-ле био би Мисир одсечен од Абисиније, Берберска би била одсечена од земаља с оне стране Сахаре (велике пустиње у Африци), Сирија од Пер-ије, Аранска од целог света; пустиње биле би непро-ходне, сва би трговина у тим земљама престала, људи би у назадак ишли, све би више подивљали.

Тело камилино је створено за пустињу. Она може дуго да жедни, може да у желуцу воде за дуже време понесе. Камила има у стомаку четир одељка. Највећи је онај одељак, у ком је вода.

Овај има много ћелијица. У њима се вода накупи, одакле се у грло пење, кад год је потреба. Тако камила може три до четир дана без воде провести, али за то кад добије прилике попије 50, 60 и до 100 фуната воде. Најбоље камиле подносе жеђ десет до дванаест дана; многе пак цркну, кад морају тако дуго да жедне. Ако карван (друштво, које путује кроз пустиње) са 30 камила дође на извор у пустињи, који има један једини, узан приступ, тако да само једна камила може пити, то треба често три дана, док се све камиле напију.

Но камила није само за то добра за путовање кроз пустињу, што може трпети жеђ, него и с тога, што она из далека може да оћуши воду, извор, па често спасе од смрти и себе и свога господара. Човек не би ни слутио, да ту има близу воде, а камила то осети.

Један путник приповеда ово: „Карван један од трговаца и робова ишао је из Бербира у Дараву. Бојећи се, да их не нападну разбојници, пођу они к истоку и вођ, који их је водио, требао је да их одведе до једног извора, одакле неугажен пут северу вођаше. Вођ помете пут. У једаред не знадоше, где су. После пет дана нестане воде. Надали су се још, да ће идући западу наићи на Нил. Прођоше два дана у највећој жеђи. Нема ни трага од реке. Шестнаест особа поумираше од жеђи. Многи очајаваху. Трговац један науми, да сам с камилама пође, те да ове својим нагоном нађу воде. Он заповеди робовима, да га привезу за најјачу камилу, па онда са својим људма удаљи се од остала друштва, које није никад више чуло о њему. Ово је ишло путем, којим је започело, још један читав дан, и најпосле угледају познате горе, међу којима је било извора. Но тако су били уморни, да нису кадри били до тих гора отићи. Само две камиле могле су се још држати на ногама. На ове уседну два човека, која су била најмање уморена, да потраже изворе. Један од ове двојице на брзо спадне са своје камиле, није више могао говорити, машући своје другу, да га остави судбини, а да сам настави пута. Али и овај био је тако ослабио од жеђи, да је обневидео, и да је помео пута, који је иначе врло добро познавао. После дуге блудње морао је сићи с камиле и клоне под једно дрво, очекујући крај својој патњи. Али нова нада оживе му последњу снагу. Камила отрчи као поамна, а он је знао, да она то само онда ради, кад осети воду. Он се стане пужати даље за њом, када га снага остави. те он са свим клоне. Овде га нађе један Бедујин (Арап), посне му воде по лицу, освежи га тиме, тако да је могао за камилем даље ићи, коју после по сахата доиста нађу

на извору, који њих и остале чланове карвана освежи, те су могли пут наставити.“

Што тај путник још каже о томе, колико један карван воде потребује, то најбоље доказује, да не би било можно без камиле по пустињи путовати. „Јевропљанин не може себи представити, колико у пустињи треба воде, да човек своју жеђ загаси, која је у толико већа, што овде једу јела одбрашна и „путера“. Ја не претерујем, кад кажем, да сам кадгод после подне на један пут попио по два пуна стаклета воде. Обично се узима, да човеку тулумина обичне величине, у коју стане 50 — 60 фуната воде, три дана траје. У пустињи се у опште не пије често. Нико не пије, док не стане цео карван, јер иначе га називају мекушцем и кажу, да му је „тулумина за уста зарасла“. Ако у Африци уз карван и коња има, мора по једна камила воду носити. На изворе, којих овде онде имаде, не може се на сигурно рачунати, јер они често усахну и исуше се, особито кад самум (ветар) по пустињи задува.“

Као што камила жеђ, тако може и глад трпети. Опажано је, да грба камилина, која се састоји из дебљине, када се камила добро храни, нарасте, а када нема хране, опадне и кадгод је са свим нестане. Те тако се може на сигурно узети, да камила у оно доба, када гладује, од сока своје грботине живи, те је ова неки „шпајз“ за њу. Камила и иначе нађе у пустињи хране, само ако где има и најзлоудније биљке. Она тражи и тамо бодљикаве биљке, коприве, чкаљеве, грање и кору, где би могла наћи траве и друге лене хране. Зубе има таке, да то све може ижватати. Горња јој је усна расцепљена и хрскава као у наше овце, тако да може сваку травку очупати и појести.

Осим тога, што може трпети глад и жеђ, кадра је камила неколико дана једно за другим трчати. Махари — или хеири-камила може, кад није оптерећена, него кад само јахач на њој седи, 24 сахата непрестанце трчати. За то време нити се одмара нити тражи хране. За то доба кадра је она да пређе 24 до 28 немачких миља.

Теретна камила не може тако брзо ићи. Кад носи терет од 6 до 10 центата, може дневно да пређе 6 миља.

Осим што је кадра терет носити, може камила, да дан ноћ проводи без сна. Као морска лађа, тако и она дању ноћу напред јури тако, да се и назива пустињска лађа. Камила има под ногама јастучиће, који јој покажу, да може лаеше по песку ићи; даље има седам кврга (жуљева) по прсима, предњим и стражњим ногама, које, када се камила спусти да отпочива, највише терета држе. Камила главу држи

високо и поздрве може затворити, те се тако сачувати од опасног ветра самума, који ниско дува и песак ускочеба.

Као што је Арап кадар подносити врућину, глад и жеђ, неспавање и свакојаку непогоду, тако обучава и своје камиле, да их у ономе, што од саме природе имају, још више усаврши.

Кад се камила окоти, одмах, после неколико дана Арап мало камилче учи, да се спусти на колена и тако га држи по дуже; онда натовари на њега приличан терет, скине га, па натовари још већи. Он не пушта камилу, да ждере колико хоће, него јој даје по мало хране, привикава је на дуге путове, ускраћујући јој мало по мало храну. Даље је учи у трчању, пуштајући је да заједно трчи са коњима, докле је не научи, да тако као ови, а још и брже трчи. Арап прави врата своје куће ниска, једва 3 стопе у висину, и научи камилу да на коленима кроз ова врата у авлију уђе. Седло, које се намеће дромедару, у средини је шупље, да може обухватити грбу; остраг и напред има на седлу парче дрвета, за које се Арап хвата, да се погне на камилу. Са стране обеси дуге кесе са храном за се и за камилу; осим тога иматулумину заводу и уздицу, којом управља камилу. То му је цела опрема. Кад Арап хоће да се погне на камилу, он јој само даде знак, она влегне, он јој стане ногом на предње ноге. Тада јахач од један пут успне се на седло, држећи се с преда и од остраг; јер камила чим је јахач пусти од један пут се уздигне, и то прво предњи део тела, и тада би јахач да се не држи морао натраг пасти, па онда стражњи део и тада би да се не ухвати морао напред посрнути. Јевропљанин се тек после дужег времена научи на овај начин јахања. Јахач не може дромедарем да влада као коњем, он се на њему непрестано дрма тако, да који није вичан, често мора повратити оно, што је појео, као на мору. Тегоба путовања је у толико већа, што камила не подиже кад иде ноге у накрет т. ј. предњу с десне и стражњу с леве стране, него предњу и стражњу ногу с једне стране. Ма да је Арап врло вешт, те знаде се довити кретању и ударцима камилиним, ипак му глава кад

јаше на њој, непрестано дрма се. Арап јаше час на грби, час се пружи по товару, а често седи по читаве сахате за теретним седлом на прекрштеним ногама.

Живот камилин најособитији је код номадских Арапа. (Номадски Арапи немају стална места, него се скитају.) Кад Арап свој шатор где разапне, тада се камиле спусте пред њиме. Маторим камилама повежу ужетом колена тако, да не могу устати. Младе камиле леже поред њих на тврдоме песку. То траје до по ноћи, када Арапи опет пут настављају. Онда се старим камилама одреше ужета, скину се мреже, које су биле на сисама, пречећи младим камилама, да не сисају, и почну се мусти, када се музење сврши, онда опет метну мреже на више, свака животиња легне на своје место, докле не сване дан, те онда маторке пуштају младе да сисају. Докле се тако поглавица породице с камилама з бавља, савија жена са слугама шатор, и товари посуђе и ствари на камиле. На грбачи једне од најјачих камила утврди се кошар од коже, који је од прилике 4 стопе широк, у тај се метну стари људи, жене, које не могу ићи пешке, и мала деца. Тада се крену даље. Јахачи јашу што је више можно близу старца и деце и мењају се у јахању. Глава породице иде обично пред натовареним камилама, показујући правац, којим ваља ударити. Уза се носи он напуњену шишану, а за њим хита жена му. Чим јој муж даде знак, да ваља почивати, стане она, скине товар са камиле, рашири шатор, очисти земљу од камичака, рашири пољаву понаместа чинијеи обеси тулумине с водом. Обично пре изласка сунца крену се путовати, а око четир сахата по по дне опет разапну шатор, те се одмарају.

Лепо ти је погледати камилу пред вече, како пасе. Пустиња је залазећим сунцем обасјана, па камила чудна створа, тамно жуте — боје, врат као ноја, којег час опружи, час у увуче, пасе. Поред ње одмара се арапска породица. Учини ти се, као да си у староме, давном времену, када још пастири беху краљеви, када патријарси народима владаху.

По немачком.

С.

СО У СВАКИДАЊЕМ ЖИВОТУ.

Со је корисна у сваком погледу. Колико јестива не бисмо могли ни окусити, тако би нам била бљутава, да није соли. Со им управо даје пријатан бус. Животиње требају исто тако соли, а тако и биљке. Елем, све што живи, треба у своме животу соли.

Да би се велика та потреба подмирила, постарала се природа на све стране. Негде наравно има тако мало соли, да се не може узети ни у обзир, али се негде налази у тако великим количинама, да је отуда човек узима за своју потребу. Тако се налази со наслагана у читавим стенама као камен,

који пут као слана или као снег по земљи, има је растворене у морској води, у многим изворима и језерима. Са тих места добијамо онда ми со, што је требамо у свакидањем животу. У овој царевини знаменит је велики сони мајдан, који се налази у Вјелички, у Галицији. Из овог једног мајдана добије се на годину до 2 милијуна центата соли.

У трговину долази со, која се налази као камен и која се вади из извора. Изворска је со у опште бела со. Добра со мора бити врло бела, чиста, светла, провидна, уз то густа и зрната, лака по тежи, врло суха и чистог куска. Мора се у води лако и брзо растварати; кад се раствара, не сме цврчати и не сме вода од ње постати мутна.

Каменита со онака, како се у природи налази, више се употребљује за саламуру, него у јела. Таква со доста ретко је чиста и као што треба бела. Морска со се употребљује само на сољење морских риба.

Со се за саламуру употребљује због тога, што месо, које је добро осољено, не ће се уварити, не ће иструнути и у таквом се стању може одржати дуже времена. Ево за што. Од свију саставака, што се у коме телу налазе, највише припомаже вода, да се тело квари, да труне. Ствари, које се налазе на сухом месту, не ће трунути, а на против иструнуће све ствари, које се налазе у влази. За потврду тога може сваки кијамет примера наћи у обичноме животу. Кад се месо посоли, со извуче готово сву воду из меса, те се у тој водираствори, а месо постане с тога сухо и скупи се. Као друге сухе ствари, тако и сухо месо не ће трунути.

Кад смо већ у речи о осољеном месу, не ће бити с горег, да мимогред наспоменемо још нешто. Месо из саламури не храни никад тако, као свеже месо. Со, кад извуче из меса воду, она с водом извуче из меса и неке друге саставке, и то баш оне, који хране. Ти саставци остану у саламури и баце се са саламуром, те се не употребљују за јело. Тиме из осољеног меса нестане неких саставака, који би иначе хранили наше тело.

Со се после узима као зачина у разна јела. У томе со особито припомаже, да нам се јела лакше варе. Она надражи жлезде и платна, у којима се луче сокови, који су потребни за варење, те се онда излучи више сока. У устима одмах надражи пљувачне жлезде, те се излије више пљувачке, у желуцу (стомаку) надражи желучна платна, те се излије више желучна сока, а што се више пљувачке помеша с јелом и што се више излије желучна сока, с отим се и свако јело лакше свари, пре се у желуцу претвори у кашу.

Осим тога скоро сва јела, кад су посољена, много су куснија, него кад су неслана. Само кад со-

лимо јела, треба да их умерено солимо, ни премало соли, ни премного соли. Од премного соли надраже нам се сувише живци, жеднимо преко мере, тишти нас у желуцу, тешко мокримо и т. д.. од премало соли или кад никако не солимо јела, онда нам се сувише накупи слуза (шлајма), јављају се глисте и тако даље.

Али без обзира на то, не треба бити баш издашан у сољењу јела, јер свакако је лакше, неслано јело досолити, него учинити, да преслано јело буде опет кусно. „Досо на сто...“

Со улази у човечје тело и на разне друге начине. Тако у свакој изворској води има нешто мало растворене соли, има је у неким биљним деловима и животињским материјама. Већ стари народи су увидели, да је со важан придатак јелу и да је и иначе потребна за тело, тако да се већ од вајкада узима у јела. У разним деловима у човечјем телу има увек од прилике 1 фунта соли; што је сувише, то се на разне начине, као и друге већ непотребне ствари, истури на поље. Годишње треба човек до 16 фуната соли.

Даље је доказано, да све биљке, што их ми негујемо за своју потребу, требају доста соли. За то у неким земљама, особито у Инглеској гноје такве биљке сољу, нарочито ако се у самој земљи не нађе доста соли за њих. Разуме се по себи, да то према данашњим приликама скупо стаје, јер со не може никад тако јевтина бити, као други какав гној. Колико кад соли треба, само се према томе може удесити, кад се зна, каква је земља, на којој биљке расту и какве су биљке саме.

Од свију биљака, што их ми негујемо за своју потребу, требају особито много соли ево ове: кел, кромпир, разне врсте репе и махунасте биљке (пасуљ, грашак, сочиво, боб).

Растворена со је многим тима биљкама шеодљива у оно доба, кад клијају. Не сме се дакле со употребити као гној, кад се биљке посеју и кад почну клијати. Кад већ олиста биље, онда со учини, да брже и бујније расте. Со може само онда имати уплива на биље, кад је растворена. За то се мора најпре растворити у води, па поливати, или причекати, док не падне киша.

И за стоку се употребљује со као зачин. Кад уз крму добија и соли, онда јој крма постане куснија и боље се вари, као што је то и код човека.

Особито добро чини со онда, кад настану какве болести и редње. Со учини, да се храна боље свари, а кад се храна добро вари, онда је животиња и здравија и снажнија. Здравље и снага одрже животињу, те не даду, да је нападне болест.

Кад би се стока хранила и неговала како треба, кад би јој се крма одабирала, а не би се трпало

све и сва, онда на послетку не би со била нужна. У крми самој наша би стока толико соли, колико јој је потребно за тело.

Со чини добро стоци само онда, кад јој се умерено даје. Премнога со надражи сувише оне делове, који су за то, да варе храну.

У опште може се рећи, да со чини добро стоци само у овим приликама:

1. Кад јој се даје бљутава храна, као: мекиње, брашно, прекрупа и т. д.

2. Кад јој се даје снажна и многа храна, кад се н. пр. стока ухрањује, јер онда треба стомах много посла, да све то свари, а свариће је тим лакше, што га со већма надражи.

3. Кад стомах у стоке олабави и ослаби и кад се стока напуни слуза.

4. Кад је хладно, а влажно време, да се не би излегле отуд какве бољетице.

Доказано је, да у свима тима приликама со особито добро чини. Со је на своме месту нарочито онда, кад се стока ухрањује, те кад јој се даје бљутава, тешко сварљива храна. И музарама прија со, те музаре, које добијају соли, дају више

млека. Ево за што. Да се више млека направи, треба што више воде да има у телу. После соли се страшно жедни, те тако морају музаре да пију онда више воде, него иначе. Али то је потребно само онда, кад им се даје суха крма.

Колико кад треба стоци соли давати, не може се потанко одредити. Количина соли се равна према томе, да ли у ваздуху има много или мало влаге, које је доба године и каква је храна.

Што је животиња млађа, тим јој се мање соли даје; ако треба јаче хране, даје јој се више соли.

Најбоље је оставити самим животињама, да оне узму соли, колико им треба. Ако имамо соли у камену, онда метнимо пред стоку такав камен, на она ће лизати, колико јој треба. Кад немамо камена, онда узмемо дебелих, густих врећа, метнимо у њих соли, овлажимо и ставимо их пред стоку. Стока ће лизати те вреће и пљувачком својом раствориће толико соли, колико за себе треба.

Обично се пак помеша со с крмом. Онда се узима на одраслу краву музару $3\frac{1}{2}$ лота, на коња $1\frac{3}{4}$ лота.

Б Е Л Е Ш К Е.

48. (Гушчје перје.) Маторе гуске и гускови, који се у тој години не употребљују за приплод, могу се преко године трипута чупати и то: почетком априла, јула и октобра. Четири пута је сувише.

Младим гускама, које се кљукају, не сме се чупати перје, јер им то одузима снагу и смета им, те не могу како треба да расту.

Гускама, које употребљујемо за приплод, можемо у пролеће, по што већ излегу јаја, и у септембру ишчупати 4 или 5 вила (брчја пера) са врха из сваког крила, јер им та пера и онако отпадају.

Као што се зна, гуске живе 9 до 10 година, а онда нису ни за што друго, него да се чупа са њих перје.

Од једне рано у пролеће излежене гуске, која је прилично велика, добије се од прилике 1 фунта перја, кад се двапут чупа и кад срачунамо и оно перје, што га добијемо, по што гуску закољемо.

Пре него што бисмо чупали перје, ваља гуску да оперемо или огунамо. То перје треба метнути у казну корпу, али га не сабити, и ставити неко време на промаху, где је иначе заветрина, да не би перје одлетело. После тога ваља их ставити у ретке вреће, које се изнесу на сунце и које се сваки дан претресају и шицају све дотле, док не

буде у перју нимало прашине и док се не осећа никакав задах.

Те се вреће после обесе, најбоље у проветривим собама или таванима, али тако високо, да ако је могуће не допре до њих ни прашина нити какав задах.

На тај се начин одржи боље перје, него у бурадма, где га пре наједу мољци, и може се већ после године дана употребити, а да се не згрудва.

Перје од кљуканих и закланих гусака не сме се помешати са перјем од живих гусака и мора се особито добро просушити. Исто се тако не сме мешати пачје и гушчје перје.

49. (Против обада и муха на животињи.) Они, који држе стоку, знају, колико преко лета досађују њиховој стоци мухе и обади. Ево најпростијега начина, којим ће моћи отклонити те зле госте.

Нека набацају у суд, наливен водом, утучена орахова зелена лишћа, те свако јутро, пре него што истерају стоку на пашу, нека је намажу сунђером или крпом, умоченом у ону воду.

Тиме ће стока вас цели дан бити слободна од обада и од муха.

50. (Ваши на нашим домаћим животињама.) Ваши (уши) су готовани, који не траже сами за себе хране, него живе о туђој муци, сисајући крв из

других животиња. Њих има на свима нашим домаћим животињама. Хране се од њихове крви, по што њушком својом набоду кожу и сисају. Свака врста животиња има своју особиту врсту ушију, која се разликује од свију других врста.

Али и боја ваши на једној истој врсти може се мењати, н. пр. у животиње са белом кожом је бела, са мрком кожом на против мрка.

Међу нашим домаћим животињама је највећа уш, која се налази на свињама, а најмања, која се налази на овцама. Уши на телету и на волу као да нису од једне исте врсте, него су по све различне. Магарећа уш, веде, налази се и на коњу, ма да коњ има за себе своју уш.

Животиње, које имају вашију, тару се и чешу скоро без престанка. Ваши се могу видети особито јасно, када оставимо животиње на сунцу, па им подигнемо длагу у вис.

Вашију се налази готово свугде и запате се по највише с тога, што се животиње рђаво држе и негују. Кад се животиње држе нечисто, н. пр. кад прашина и зној дуго времена остану на кожи, кад се животиње налазе у нечистом, нездравим шталама, кад чиста животиња долази у додир са вашљивом, у свима тима приликама могу ваши да се запате.

Сваки дан се можемо уверити о томе, како ти гадни готовани насрћу особито на оне животиње, које су онемогле или глађу или са рђаве, јадне хране, или тиме, што су о јесени биле на паши на мочарним ливадама и пашњацима, где су налазиле за храну само водене, киселе и опоре биљке. Ваши се који пут запате и после других или

тешких бољетица, јер после њих исто тако изнемогну животиње.

Ваши се залегу код коња већином на корену од длака на гриви и на репу; код говеда налазе се особито на врату, па после и по леђима; код овце тумарају по целој телу, код свиња пак има их највише међу стражњим ногама, али се налазе и другде по телу.

Све вашљиве животиње особите муке препате од тога гада и омршаве, које с тога, што им ваши сисају сок из тела, које пак од силнога свраба. Често пута ишчешу сву длагу на оним местима, где се много нађе тога гада.

Најбоље средство против тих вашију је сива живина маст. Ту маст није ипак добро употребљавати, јер је животиње лижу и тако и саме себи уде. За то је боље узети чисти ланени зејтин, па га мало загрејати и оштром четком натрти га на оне делове, где се ваши налазе. То се може чешће и понављати.

51. (Ваши на живини.) И оне се запате највише са нечистоће по кокошињацима. Свеж ваздух и чистоћа највише припомажу, да се ваши не запате.

Ако су ваши већ преотеле мах, треба у јутру у топли који дан окречити кокошињак, али тако, да се кречом премажу добро све пукотине, које се нађу. Добро је, ако се окрече и сама седала.

Добру ће услугу учинити и то, кад се у кокошињак ставе гране од јове, кад се живина намаже терпентином, водом од натопљена пелена, кад се протре пепелом од дувана и кад се неколико капи рибеље масти премажу по глави и испод крила.

Д Ш С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

Нови Сад 26. јула.

(Српски патријарх.) Још који дан, па ће се сазнати, еда ли је Прокопије Ивачковић, нови изабрани патријарх, добио највишу царску потврду или не. Ако можемо судити по вестима, које се налазе по бечким и пештанским новинама, онда нема сумње, да ће овај избор бити потврђен, а има их, који већ разносе гласове, да је ово дана тога ради био министарски савет и да је избор Ивачковићев подиет цару на потврду. Црна калуђерска чета упиње се из свих сила, да осујети и овај избор, као што је осујетила и избор Арсенија V. Не само да Ивачковићу код владе ногу подмећу, него хоће да га и народу омразе, телалећи на све стране, како је Ивачковић Влах, а није Србин, те је грдна срамота по нас, да на српски патријаршки престо седне Несрбин — Влах.

То није истина, Ивачковић је по пореклу Србин. Он је рођен у Делиблату, у негдашњој српској банатској пуко-

вици. Отац му Андрија био је српски свештеник у истој месту и син му је Петар (у калуђерству Прокопије) ту српски васпитан. Исте породице Ивачковића има и данас у Делиблату и сви су Срби и држе се за Србе. Петар је учио гимназију у Новоме Саду и ту је као ђак ступио у добровољно позоришно друштво, које је представљало у Новом Саду и по другим нашим варошима (види о томе белешку у 19. броју „Позоришта“ од ове године,) а после је о ђачком распусту и у своме родном месту склопио добровољну дружину за позоришне представе, у којима је и сам учествовао. У калуђерски чин ступио је под митрополитом Стратимировићем у ман. Крушедолу, где је касније био и архимандритом. Г. 1848. ишао је и он као архимандрит са митрополитом Рајачићем у депутацији к цару Фердинанду у Инзбрук. Враћивши се отуда, остао је са др-ом Јованом Суботићем у Бечу, где су обавештавали бечког министра о српским стварима. Доцније га синод у Кавловцима изабере за арадског епископа, где је особито био на свом месту, што је осим српског језика разумевао и романски (влашки.) У Араду, кажу, у кући није му се другчије ни говорило, осим српски. Кад

су се доцније Срби и Романи оделили, арадска је дијецеза припала са свим Романима. Ивачковић је искао од српског синода, да дође у коју српску епархију, али плетке неких калуђера учинише, те му се не испуни то, што је желео, и тако остаде он са свим међу Романима. Ови га по смрти митрополита ердељског барона Шагуне готово једногласно изабери за своју црвену главу у својој митрополији. Као што један наш посланик рече, кад су га већ Романи изабрали за митрополита, приступио им је жељи с речима: Е, па кад хоћете Србина за митрополита, ја примам избор.

Иначе га хвале као добричину и као пријатеља новијим црвеним установама!

Јуче је патријарх Ивачковић положио заклетву цару у Бечу, што је постао његов тајни саветник, а данас је поднело министарство избор Ивачковићев за српског патријарха цару на потврду. „Кад ме црква зове, не могу се одрећи,“ рекао је Ивачковић, кад је чуо о своме избору.

(Загребачки сабор) састао се прејуче у Загребу и држао је тај дан кратку седницу под Крестићевим председништвом. У тој су седници само обнародовани неки нови закони.

(Штампарска парница.) Државни тужилац у Буда-Пешти подигао је пре неког времена парницу против листа „Заставе“, због чланка „Мађарска уставност“ који је после првог панчевачког избора штампао у томе листу. Као писац тога чланка пријавио се Ђорђе Петровић, сада сарадник „Заставин.“ Јуче је била коначна расправа пред поротом у Пешти и Петровић је осуђен на 8 месеци затвора и да плати 300 фор. глобе и све судске трошкове.

(Пештански сабор) завршио је пре неки дан своје седнице до нових избора тешко ће се више и састајати.

Страни свет.

(Царево путовање.) Говори се, да ће у месецу септембру наш цар походити краљевину Чешку, те се неколико дана задржати у Прагу. И ако не иде тамо ничега другог ради, него да буде на великим војничким вежбама, ипак је због тога путовања немачка уставоверна странка јако забринута, као да се ради ни више ни мање, него о помирењу с народном странком у Чешкој. Чеси сами не надају се ничему.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

* (Трговачко књиговодство. Написао Ђура Поповић. У Београду 1874. Стоји 1 фор. 50 нов.) У делу овом, које је штампано на 14 табака велике осмине, говори се најпре у приступу (стр. 1.—61.) о значају трговине у опште, разлике се шта је трговина и њен задатак, о разним трговачким системама и установама, о увозу и извозу, о подели трговачког рада, о купу и продаји, на послетку се говори и о Србину као трговцу. Даље се објашњује у опште трговачко књиговодство, наводе се изводи из законика српских и аустро-угарских о вођењу трговачких књига, разјашњују се разни начини, како се воде трговачке књиге, излажу се правила о једноставном и двојном књиговодству и што уз то иде, са правилима и примерима. На послетку је додато тумачење српских скраћених и свију страних речи, којима се служи наш трговачки свет.

Писац је намеран, ако га трговачко општинство потпомогне, на скоро издати још неке књиге за трговце, и то: „Трговачко рачуноводство“ и „Трговачко дописивање.“

Речена књига може се добити у књижари Вел. Валожича у Београду и браће Јовановића у Панчеву.

* (Обрана верозакона. Написао Ђорђе Мандровић. У Панчеву 1874. Стоји 30 нов. а. вр.) Овом се књигом писац,

који је познат нашим читаоцима као стални сарадник на овоме листу, обраћа свима онима, који не ће да верују у бога. У књизи самој није он сам устао, да говори о богу, него само наводи, шта су све разни славни страни и наши књижевници мислили и како су мислили о богу. Тако се ту налазе речи и мисли научењака: римских, инглеских, француских, немачких, мађарских и српских. Од Срба је навео Доситија Обрадовића, дра Јована Суботића и Евстатија Михајиловића

ОДГОВОР АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. М. Јовановић, буквочанин, Земун. Тако је! Платили сте до краја године.

О Г Л А С И.

ЗА УКВАРУ (КИЛУ)

нема боље помоћи осим мојих потпасача који су најбоље врсте. Наручбине се шилу уз нахнаме по пошти, али ваља и поручити с које је стране фалер, спуштали се доле, и меру око тела.

Фине рукавице, само 1. фор. 10. нов. пар и то само на то једно за добро припознато место код

Аугуста Циглера,

4—4

лебарска улица у Новом Саду.

СПРАВЕ

ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

могу се добити код подисани као што слеђује:

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Claytona Schutlevorta Linkoln-a у Инглеслој кошта овде 700 фор.

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Стевана Река у Пешти кошта овде 600 фор.

Једна млатица по американској системи са витлом на коли, да се може привлачити кошта 400 фор.

Једна млатица собствени наш производ кошта без сламотреса 250 фор. а са сламотресом 300 фор. а. вр.

Једна млатица са витлом на ступцу по системи Пинета немачки производ 200 фор. за два коња по 80—100 крета врше на дан.

Једну сејаљку од Claytona и Schutlevorta по системи Гаретовој од 13 редова дајемо за 300 фор.

Једну сејаљку од Маршала од 13 редова за 300 фор.

Једну сејаљку по новом начину, лаку пара 11 редова а и горе сеје како ко воле, треба један коњ, а кошта само 1 ф. 40 н. а. вр.

Једна сејаљка што човек о врат обеси да може једнако сејати кошта само 20 ф.

Једна сејаљка по гаретовој системи са дрвени точкови и нужним ливеним и кованим гвожђем од 13 редова врло солидно урађена кошта на месту 240 фор. а. вр.

Ветрењача од 30—50 фор. Можемо увек послужити са чистом и лепом робом а најдуже за 8—10 дана.

Нацрте из по нас важни узрока за сад неивдајемо а по овом опису мање више знаду и наши земљеделци те фабрикате.

Условија су $\frac{1}{3}$ капаре а остала у натоу или меницу са три подписа на 3—4 месеца.

2—3

Manojlović & Comp.
у Sentomašu

Издази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи пишу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину . . . . . 3 фор.
на осам месеци . . 2 „
на четир месеца . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

МУЖ И ЖЕНА.

IV.

Још има нешто, што из природне неприлике између мужа и жена штетно утиче и на породички и на кућевни живот, а тиме и на напредак и бољак народа којег.

Ја сам одмах с почетка споменуо кућевну срећу и рекао, како је лепо видети старца и старицу у сред јата дичне дечице своје. Да ти људи ништа друго нису привредили до то, што су породили, отхранили и добро васпитали децу своју, па је досга за живот обична човека. Они су одужили природи дуг свој, они су помогли човечанству, а унапредили народ свој тиме, што су му дали неколико ваљаних чланова, који ће можда и боље знати. Верујте ми, да је рађање први услов напретку којег народа, и да је готова пронаст целим племенима, целим народима, ако се или са тњилости или са болести или са неприлике у снаривању мање деце роди, него што их умре. То је тако звано нумерично или бројно опадање народа, где га је с године на годину по броју глава све мање и мање. Замислите сада читав ред таквих година, неколико таквих векова, па ћете моћи појмити, да тако може и највећег народа са свим нестати са лица земље.

Да је рађање и одгајање деце прва и најсветија дужност свакога човека, а да је узакоњени брак једини пут правилном напредовању човечанства, вели нам које сама природа, а које искуство по другим народима и племенима, где није тако уређено. Мухамедовци по своме закону могу имати више жена, а законодавац њихов установио је то с тога, да примамима тиме људе својој вери, и да умножи „правоверне“ тако, да поплаве цео свет. Али се преварио. Данас Турци баш с тога и бројно и душевно опадају, и можда не ће проћи неколико векова, а њих не ће бити. И велики Наполеон држао је рађање и одгајање деце за велику чињеницу у народном и племенском животу. Једном приликом запита га једна велика и заслужна списатељка француска: коју држи он за највећу

жену свога доба. Наравно да се надала, да ће Наполеон рећи за њу. Ал' како се зачуди, кад јој он заче причати: „У Бретањи у селу Н. има једна жена, што је толико и толико пута родила близанце. Та је жена сву ту своју децу здраво отхранила и лепо васпитала. То је за мене највећа жена целог века и целе Француске.“

Муж и жена без порога то су дакле у првом реду трутови у друштву човечанском, све да бог зна како раде. Први дуг, прву дужност нису испунили, зарад чега су се састали, а тај дуг се ничим другим не може отплатити. Па и сами себе нису задовољили. Погледајте двоје младих, како жељно ишчекују „први осмех детињи.“ Јесте ли видели очину и мајчину радост над првенчетом? Има ли је веће? А јесте ли видели опет тугу и сету на лицу човека и жене без порога, кад виде туђу красну дечицу? Ја сам слушао једног веома славног, заслужног и великог човека, где кроз плач и с највећом тугом признаје, да је сва његова заслуга малена с тога, што није своју најсветију дужност испунио, да би сву своју заслугу и славу дао за једну реч, а та је „отац.“ Сећате ли се старости, слабости и немоћи без срдачне неге и потпоре? Шта се ради с воћком која не роди, а шта је нама најгрознија клетва? „Не имао од срца порога.“

И са друге стране је јаловост штетна по кућевни напредак, а тиме и за привредну снагу. Без деце нема праве љубави између мужа и жене или бар нема оне чврсте свезе, што их спаја у добру и злу. Тек с првим породом осете њих двоје, да су једно, тек у детету виде заједницу своју и нужду, да једно за друго живе. Чим нема деце, онда свеза није тако чврста, па час — по дође што, да је растргне. Навика их истина здружи, да се чини, е су неразделиви, ал' навика је опет чудна ствар. Хоће човек (истина кад лакше, а кад теже) и да се одвикне, хоће на друго да се навикне. Навику у човеку мења по њефу лични хатар: на боље

су се доцније Срби и Романи оделили, арадска је дијецеза припала са свим Романима. Ивачковић је искао од српског синода, да дође у коју српску епархију, али плетке неких калуђера учинише, те му се не испуни то, што је желео, и тако остаде он са свим међу Романима. Ови га по смрти митрополита ердељског барона Шагуне готово једногласно изабери за своју црквену главу у својој митрополији. Као што један наш посланик рече, кад су га већ Романи изабрали за митрополита, приступио им је жељи с речима: Е, па кад хоћете Србина за митрополита, ја примам избор.

Иначе га хвале као добричину и као пријатеља новијим црквеним установама!

Јуче је патријарх Ивачковић положио заклетву цару у Бечу, што је постао његов тајни саветник, а данас је поднело министарство избор Ивачковићев за српског патријарха цару на потврду. „Кад ме црква зове, не могу се одрећи,“ рекао је Ивачковић, кад је чуо о своме избору.

(Загребачки сабор) састао се прекјуче у Загребу и држао је тај дан кратку седницу под Крестићевим председништвом. У тој су седници само обнародовани неки нови закони.

(Штампарска парница.) Државни тужилац у Буда-Пешти подигао је пре неког времена парницу против листа „Заставе“, због чланка „Мађарска уставност“ који је после првог панчевачког избора штампан у томе листу. Као писац тога чланка пријавио се Ђорђе Петровић, сада сарадник „Заставин.“ Јуче је била коначна расправа пред поротом у Пешти и Петровић је осуђен на 8 месеци затвора и да плати 300 фор. глобе и све судске трошкове.

(Пештански сабор) завршио је пре неки дан своје седнице до нових избора тешко ће се више и састајати.

Страни свет.

(Царево путовање.) Говори се, да ће у месецу септембру наш цар походити краљевину Чешку, те се неколико дана задржати у Прагу. И ако не иде тамо ничега другог ради, него да буде на великим војничким вежбама, ипак је због тога путовања немачка уставоверна странка јако забринута, као да се ради ни више ни мање, него о помирењу с народном странком у Чешкој. Чеси сами не надају се ничему.

КЊИЖЕВНЕ БЕЛЕШКЕ.

* (Трговачко књиговодство. Написао Ђура Поповић. У Београду 1874. Стоји 1 фор. 50 нов.) У делу овом, које је штампано на 14 табака велике осмине, говори се најпре у приступу (стр. 1.—61.) о значају трговине у опште, разлаже се шта је трговина и њен задатак, о разним трговачким системима и установама, о увозу и извозу, о подели трговачког рада, о купу и продаји, на послетку се говори и о Србину као трговцу. Даље се објашњује у опште трговачко књиговодство, наводе се изводи из законика српских и аустро-угарских о вођењу трговачких књига, разјашњују се разни начини, како се воде трговачке књиге, излажу се правила о једноставном и двојном књиговодству и што уз то иде, са правилима и примерима. На послетку је додато тумачење српских скраћених и свију страних речи, којима се служи наш трговачки свет.

Писац је намеран, ако га трговачко општинство потпомогне, на скоро издати још неке књиге за трговце, и то: „Трговачко рачуноводство“ и „Трговачко дописивање.“

Речена књига може се добити у књижари Вел. Валожича у Београду и браће Јовановића у Панчеву.

* (Обрана верозакона. Написао Ђорђе Мандровић. У Панчеву 1874. Стоји 30 нов. а. вр.) Овом се књигом писац,

који је познат нашим читаоцима као стални сарадник на овоме листу, обраћа свима онима, који не ће да верују у бога. У књизи самој није он сам устао, да говори о богу, него само наводи, шта су све разни славни страни и наши књижевници мислили и како су мислили о богу. Тако се ту налазе речи и мисли научењака: римских, инглеских, француских, немачких, мађарских и српских. Од Срба је навео Доситија Обрадовића, дра Јована Суботића и Евстатија Михајиловића

ОДГОВОР АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. М. Јовановић, букочанин, Земун. Тако је! Платили сте до краја године.

О Г Л А С И.

ЗА УКВАРУ (КИЛУ)

нема боље помоћи осим мојих потпасача који су најбоље врсте. Наручбине се шилу уз нахнаме по пошти, али ваља и поручити с које је стране фалер, спуштати се доле, и меру око тела.

Фине рукавице, само 1. фор. 10. нов. пар и то само на то једно за добро припознато место код

Аугуста Циглера,

4—4

лебарска улица у Новом Саду.

СПРАВЕ

ЗА ПОЉСКУ ПРИВРЕДУ.

могу се добити код подписани као што следује:

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Claytona Schutlevorta Linkoln-а у Инглеслој кошта овде 700 фор.

Једна млатица од 6 коња снаге из фабрике Стевана Река у Пешти кошта овде 600 фор.

Једна млатица по американској системи са витлом на коли, да се може привлачити кошта 400 фор.

Једна млатица собствени наш производ кошта без сламотреса 250 фор. а са сламотресом 300 фор. а. вр.

Једна млатица са витлом на ступцу по системи Пинета немачки производ 200 фор. за два коња по 80—100 крста врше на дан.

Једну сејаљку од Claytona и Schutlevorta по системи Гаретовој од 13 редова дајемо за 300 фор.

Једну сејаљку од Маршала од 13 редова за 300 фор.

Једну сејаљку по новом начину, лаку пара 11 редова а и горе сеје како ко воле, треба један коњ, а кошта само 1 ф. 40 н. а. вр.

Једна сејалка што човек о враг обеси да може једнако сејати кошта само 20 ф.

Једна сејаљка по гаретовој системи са дрвеним точкови и нужним ливеним и кованим гвозђем од 13 редова врло солидно урађена кошта на месту 240 фор. а. вр.

Ветрењача од 30—50 фор. Можемо увек послужити са чистом и лепом робом а најдуже за 8—10 дана.

Нацрте из по нас важни узрока за сад неиздајемо а по овом опису мање више знаду и наши земљеделци те фабрикате.

Условија су $\frac{1}{3}$ капаре а остала у натов или меницу са три подписа на 3—4 месеца.

2—3

Manojlović & Comp.
u Sentomašu